

PRZYRODA SUDETÓW I POGÓRZA

w fotografii Zbigniewa Adamskiego
opracowała Zofia Wąsik

II. TUR a BYDŁO SZKOCKIE (górskie)

(*Łac. Bos primigenius*)

(*Łac. Highland Cattle*)

TUR - ZWIERZ KRÓLEWSKI WYGINĄŁ W POLSCE W 1627 ROKU

* Obraz Heinricha Hardera (źródło-internet)

dawniej w Polsce widywano, były zgrabnymi, pięknymi i płochliwymi okazami. Posiadały bardzo długie, rozłożyste rogi do 150 cm z lekkim wygięciem na boki, do przodu i w górę. Wzdłuż ich grzbietu przebiegała wąska jasna pręga na gęsto owłosionym futrze koloru czarnobrunatnego, które było dwuwarstwowe, jak u karibu w północnej Kanadzie. Tury nie bratały się z zubrami, które wolały przebywać w zimniejszym północnym klimacie Polski, Litwy, Żmudzi i Prus. Przedkładały cieplejsze tereny południowej Polski, gdzie zakładano im paśniki i udzielano pomocy. Chyba tylko z tego powodu przywędrowały tu z pogórza karpackiego i z ciasnych, zimnych lasów północnych. Tu znalazły godną ostoję, łagodniejszy klimat dla siebie i wychowywanego potomstwa. Tury dawały się oswoić i dlatego stały się przodkami bydła domowego.

Kroniki nasze głoszą:

„W roku 1599 turów więcej nie masz jak 24 z młodymi. Zdaniem dawnych łowców, sroga zima wygubiła zwierzę królewskie”. W 1630 r. napisano, że „zwierz królewski wyginął w Polce w 1627 roku”.

Podobne do turów cielaki bydła szkockiego z zaciekawieniem pozwalały się fotografować.

Foto: Zbigniew Adamski

Bydło szkockie (górskie) żyjące w Europie jest bardzo podobne do turów. Foto: Zbigniew Adamski

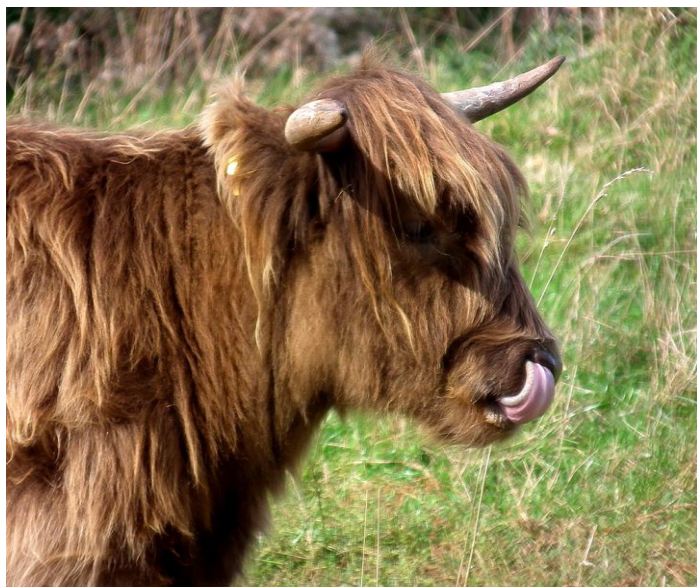
Polscy genetycy chcą odtworzyć tura.

Uczeni z Poznania, tak jak z wielu ośrodków naukowych w Europie, próbują reaktywować tura, opierając się na obecnie żyjących, prymitywnych rasach bydła szkockiego bardzo podobnego wyglądem oraz na analizie DNA pobranych ze znalezionych szczątków, stosując różne krzyżówki. Bydło to hodowane jest w wielu krajach Europy, między innymi w Polsce. Niektóre gospodarstwa agroturystyczne utrzymują je jako ciekawostkę upiększającą krajobraz. Hodowlą tych zwierząt zajmują się też większe gospodarstwa rolnicze w różnych rejonach kraju, między innymi w okolicach Poznania i pod Bolkowem w Sudetach. Bydło szkockie górskie swoim wyglądem do złudzenia przypomina dawno wymarłe tury. Cechuje się piękną sylwetką: długa sierść, opadająca na oczy grzywy, duże wysunięte do przodu rogi tworzą romantyczny wygląd, przypominający stado dawnych turów. Sierść tych zwierząt jest dwuwarstwowa tak jak u dawnych turów. Warstwa zewnętrzna składa się z długich włosów okrywowych. Latem warstwa ta jest cieńsza. Spodnia ich warstwa jest z miękkiego puchu i stanowi doskonałą izolację. A zimą grubość tej okrywy osiąga do 30 cm. Ta specyficzna budowa okrywy włosowej zapewnia doskonałą ochronę przed wiatrem, zimnem i opadami oraz izolację, zarówno przed upałami, jak i mrozami. W przyszłości na pewno *suplement tura* zasiedli dawne mateczniki nad Wisłą i Odrą, czego sobie wszyscy życzymy.

Grzywiasty łeb cielaka z hodowli bydła szkockiego pod Bolkowem.

Foto: Zbigniew Adamski

„Północne stoki gór okrywały gęste lasy, a nad rzekami ciągnęły się pasma otwartych łąk. Na nich to spotykano wydeptane ścieżki przemarszu turów. Zwierzęta te w dolnośląskich borach były pięknymi i płochliwymi okazami o różnych odzieniach brzoza.” Fragment książki autora pt. „SKARBIEC PUSZCZY SUDECKIEJ” AD REM Jelenia Góra 2009 r.

Foto: Zbigniew Adamski Tur z Gór Olbrzymich Grafika Zbigniew Adamski

„Tylko sobie znanymi ścieżkami tury rwały jak szalone przez wyżary do najbliższego lasu. Łucznicy porwali konie i próbowali odciąć im drogę.” Fragment książki autora pt. „SUDECKA BAŚŃ”. Książnica Karkonoska 2011 r.

Polowanie na tury. Grafika Zbigniew Adamski

Foto: Zbigniew Adamski

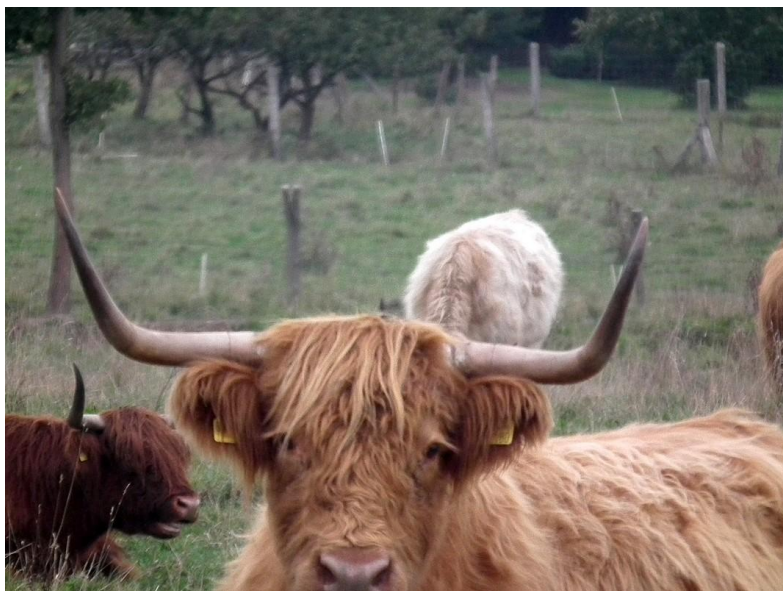

Foto: Zbigniew Adamski

Kociolki z wodą z Cudownego Źródła pod Wzgórzem Krzywoustego przyniesione do „świątyni pod turem”, nabrały mocy leczniczej. Fragment książki pt. „SKARBIEC PUSZCZY SUDECKIEJ” AD REM Jelenia Góra 2009 r.

Bydło szkockie górskie na Dolnym Śląsku

Foto: Zbigniew Adamski

Bydło szkockie fotografowano we wrześniu 2012 r.
 „FUJI FILM FinePix HS 10” filtr uv. (10 Mpx. CMOS) 24 – 720 mm.

Bydło szkockie górskie na pastwisku pod Bolkowem

Foto: Zbigniew Adamski

Zdjęcia stanowią własność autora. Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 90, poz. 631 z późn. zm.)

BIBLIOGRAFIA:

*<http://pl.wikipedia.org/wiki/Tur>

Zbigniew Adamski - „Skarbiec Puszczy Sudeckiej” 2009 r. ; „Sudecka Baśń o grodzisku Strupicza” 2011 r.

O turze w internecie –2013 r. - „Wracaj tu, turze” - Wojciech Mikołuszko 2010 r.

„ŁOWIECTWO” –Tur– Wiesław Krawczyński 1947 r.

http://www.forumakad.pl/archiwum/2008/11/31_powrot_tura.html „Powrót tura” Mariusz Karwowski

<http://archeowiesci.pl/2007/11/23/polscy-genetycy-chca-odtworzyc-tura/> „Polscy genetycy chcą odtworzyć tura” Wojciech Pastuszka

Plik utworzono w grudniu 2013 r.

Zbigniew Adamski – Członek Komisji Promocji, Kultury, Edukacji i Etyki Łowieckiej przy ZO PZŁ w Jeleniej Górze